

**Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Úrad civilnej ochrany**

Príručka pre obyvateľov

**OCHRANA OBYVATEĽOV
PRED MOŽNÝMI NÁSLEDKAMI
CHEMICKÉHO TERORIZMU
A BIOTERORIZMU**

Bratislava 2004

Vážení obyvatelia,

dostali ste príručku, ktorá poskytuje základné informácie využiteľné pri ochrane života a zdravia pred možnými následkami chemického terorizmu a bioterorizmu.

Pomôže vám osvojiť si postupy a spôsoby činností na ochranu života a zdravia vašej rodiny, spolupracovníkov, či spoluobyvateľov vo vašom najbližšom okolí v prípade teroristickej akcie s použitím toxických chemických látok alebo biologických prostriedkov.

Obsah

- 1. MOŽNÉ OHROZENIE OBYVATEĽSTVA**
- 2. PRÍZNAKY CHEMICKÉHO A BIOLOGICKÉHO TERORIZMU**
- 3. ZÁKLADNÉ POKYNY NA OCHRANU PRI OHROZENÍ**
- 4. ANONYMNÉ OZNÁMENIE**
- 5. PREVZATIE PODOZRIVEJ ZÁSIELKY**

11. MOŽNÉ OHROZENIE OBYVATEĽSTVA

Chemické ohrozenie

● môže byť uskutočnené rozptýlením toxických chemických látok do životného prostredia v kvapalnom, plynnom, práškovom stave alebo použitím aerosólov, najmä v priestoroch vysokej koncentrácie obyvateľstva (dopravné uzly, obytné štvrte, futbalové štadióny, amfiteátre, nákupné strediská), alebo v objektoch a zariadeniach na hromadné zásobovanie (vodojemy, vodné zdroje, obilné silá, veľkosklady potravín, krmív a pod.).

Vplyv toxických chemických látok na živé organizmy spôsobuje ich poškodenie alebo smrť. U ľudí dochádza najmä k vyradeniu či poškodeniu centrálného nervového systému, dýchacích orgánov alebo zažívacieho traktu. Pluzgierotvorné látky spôsobujú bolestivé, ťažko sa hojace rany a odumieranie zasiahnutého tkaniva.

Biologické ohrozenie

spôsobujú pôvodcovia hromadných prenosných ochorení – baktérie, rickettsie, vírusy, pliesne a proteínové toxíny, šírené

- nainfikovanými prenášačmi (hmyz, hlodavce, divožijúce zvieratá),
- kontaminovanými práškami, kvapalinami alebo gémi – pastami, šírenými v tubách, ampulkách, listoch a balíkoch, injekciách, kontaminovaných potravinách, nápojoch a krmivách.

Spôsobujú nákazlivé prenosné ochorenia ľudí a zvierat.

2. PRÍZNAKY CHEMICKÉHO A BIOLOGICKÉHO TERORIZMU

Teroristické použitie toxických chemických látok a biologických prostriedkov je zákerné a ráta s oneskorenou reakciou na vzniknutú skutočnosť. Preto je dôležité včas rozpoznať príznaky použitia týchto prostriedkov. **Akým javom je potrebné venovať zvýšenú pozornosť ?**

- počutelným a viditeľným tlmeným výbuchom munície, po ktorých následne vzniká oblak aerosólu, šíriaci sa v smere prízemného vetra,
- drobným olejovitým kvapkám, jemnému poprašku, viditeľným na teréne s vegetáciou a na rôznych materiáloch,
- zjavnému plošnému poškodeniu a zničeniu vegetácie (nápadná zmena farby, uschnutie),
- známemu aj neznámemu hmyzu (vši, blchy, muchy, kliešte), ktorý sa v teréne pohybuje a šíri v nezvyklom množstve a ročnej dobe, uhynutým hlodavcom, neznámym predmetom a neidentifikovateľným obalom,

- vode v otvorených vodných zdrojoch - riekach, potokoch a rybníkoch – ktorá je nezvykle číra, nakoľko pôsobením toxického chemickej látky boli zničené bežné drobné organizmy (dafnie, vodomerky, larvy a pod.),
- náhlým hromadným prenosným ochoreniam, ktoré sa bez zjavnej príčiny šíria medzi obyvateľmi a zvieratami, prejavujú sa príznakmi otravy (intoxikácie), zapríčiňujú hromadné poškodenia zdravia, úmrtia obyvateľov a úhyn zvierat.

3. ZÁKLADNÉ POKYNY NA OCHRANU PRI OHROZENÍ

Ak zistíte, alebo máte podozrenie že sa pripravuje teroristická akcia s použitím toxických chemických látok alebo biologických prostriedkov, okamžite volajte telefónne čísla tiesňového volania:

112 Integrovaný záchranný systém

alebo

158 Policajný zbor

150 Hasičský a záchranný zbor

155 Zdravotná záchranná služba

Pri volaní na číslo tiesňového volania uveďte

- svoje meno, číslo telefónu odkiaľ voláte,
- čo sa stalo, priestor vzniku a pozorované následky (objekt, ulica, obytný blok, mesto a pod., možné prístupové cesty),
- po ukončení hovoru počkajte na spätný telefonát, ktorým si operátor overí pravdivosť a oprávnenosť volania.

Všeobecné pokyny

- **zachovajte pokoj a rozvahu**, nešírte paniku, pomáhajte zamedziť jej šíreniu,
- **improvizovane si chráňte dýchacie orgány** vlhkou tkaninou,
- **urýchlene opustite ohrozený priestor** kolmo na smer prízemného vetra,
- **po návrate z kontaminovaného priestoru** do budovy (bytu) odložte vrchný odev do igelitového obalu a zaviažte ho. Ak je to možné, osprchujte sa,
- **sledujte informácie z oficiálnych zdrojov** (z televízie, rozhlasu a obecného rozhlasu),
- **plňte pokyny vydané oprávnenými osobami** (starosta obce, primátor mesta, veliteľ zásahu, prednosta obvodného úradu),
- **poskytnite pomoc** najmä deťom, tehotným ženám, starým, chorým a bezvládnym osobám.

Ked' zaznie varovný signál

Pri ohrození bude obyvateľstvo varované prostredníctvom nasledovného varovného signálu civilnej ochrany :

<p>Varovný signál VŠEOBECNÉ OHROZENIE sa vyhlasuje dvojminútovým kolísavým tónom sirén a vždy je doplnený slovnou – hovorenou informáciou o podrobnostiach a charaktere ohrozenia.</p>	 2 min.
---	--

Po jeho vypočutí:

- ak sa nachádzate v domácnosti – zhromaždite celú rodinu a byt neopúšťajte,
- nesnažte sa vyzdvihnúť deti zo škôl a predškolských zariadení, bude o ne postarané,
- presvedčte sa, či vo vašej blízkosti nie sú starí ľudia, chorí, neschopní pohybu – pomôžte im,
- postarajte sa o deti bez dozoru,
- uhasťte otvorený oheň,
- postarajte sa o domáce a hospodárske zvieratá,
- čakajte doma na ďalšie pokyny,
- pri pobyte mimo budovu – vyhľadajte čo najrýchlejšie úkryt, poprípade vstúpte do najbližšej budovy,
- nevracajte sa domov, zvuk sirény to neprikazuje,
- vytvorte izolovaný uzavretý priestor – uzavrite a utesnite okná, dvere a vetráky, odstavte klimatizáciu (netesnosti prelepte páskou, väčšie netesnosti môžete utesniť tkanivami namočenými vo vode s rozpustenými saponátmi),
- vyhotovte si improvizované prostriedky na ochranu dýchacích orgánov, očí a kože z vlastných odevných súčastí a pomôcok a použite ich,
- nepoužívajte vodu z neznámych a neskontrolovaných zdrojov, požívajte len vodu a potraviny chránené pevnými a uzatvorenými obalmi,
- udržiavajte čistotu tela i za nepriaznivých podmienok, zbytočne sa nedotýkajte podozrivých predmetov,
- dodržiavajte nariadené hygienické, protiepidemické a protiepzootické opatrenia, v prípade príznakov ochorenia ihneď vyhľadajte zdravotnícku pomoc,
- ak cestujete autom a počujete varovný signál, je potrebné auto zaparkovať a ukryť sa v najbližšej budove.

Po ukončení ohrozenia

Signál KONIEC OHROZENIA sa vyhlasuje dvojminútovým stálym tónom sirén bez opakovania	 2 min.
---	--

Nezabudnite!

- toxické chemické látky a biologické prostriedky sa vo forme oblaku šíria vždy v smere prízemného vetra,
- teroristické napadnutie vyvolá časovú tieseň, do príchodu zásahových jednotiek integrovaného záchranného systému sa musíte spoľahnúť sami na seba, kolegov, rodinných príslušníkov a susedov,
- **vyhotovte si** improvizované prostriedky **individuálnej ochrany** z vlastných zdrojov,
- pred účinkami toxických chemických látok si chráňte aj kožu, lebo majú schopnosť prenikať cez ňu dovnútra organizmu; chráňte si oči, ktoré sú najrizikovejšou vstupnou bránou.

Čo robiť, ak bude nariadená evakuácia?

- uhasťte otvorený oheň,
- uzatvorte prívod plynu, vody a elektriny,
- pripravte si a vezmite so sebou najnutnejšie veci (doklady, cenné veci malých rozmerov, lieky a pod.). Evakuačná batožina nemôže presiahnuť u dospelých osôb 50 kg na jednu osobu, u detí 25 kg na jednu osobu,
- domáce zvieratá (miláčikov) si vezmite so sebou v prenosných schránkach,
- domáce zvieratá ktoré prežijú samostatne dlhšiu dobu, nechajte doma a predzásobte ich krmivom a vodou,
- uzamknite byt,
- presvedčte sa, či vaši susedia vedia o vzniknutej situácii,
- v prípade, ak sa vo vašom okolí nachádzajú deti bez dozoru, starí alebo nevládni ľudia – pomôžte im,
- dodržujte pokyny osôb a príslušných orgánov, ktoré zabezpečujú evakuáciu.

4. ANONYMNÉ OZNÁMENIE

Anonymné oznámenie o uložení bomby alebo nebezpečnej látky sa často zameriava na vyvolanie strachu a paniky. Ako objekt sú zvolené priestory s väčším sústredením ľudí. Aj keď väčšinou ide o planý poplach, treba počítať s tým, že anonymná vyhrážka môže byť uskutočnená.

Čo robiť po anonymnom oznámení?

- okamžite oznámte udalosť na linku tiesňového volania 112, alebo na telefónne čísla 158 a 150,
- ak sa nachádzate v budove, ktorá je ohrozená, opustite budovu a vzdialte sa čo najďalej od tohto priestoru,
- do budovy sa vráťte až na pokyn príslušných orgánov.

5. PREVZATIE PODOZRIVEJ ZÁSIELKY

Po prevzatí listu, resp. balíka zvažte skutočnosti, ktoré vás vedú k názoru, že ide o podozrivú zásielku. Takou môže byť napríklad neočakávaná zásielka od neznámeho odosielateľa s podozrivým rukopisom, zapáchajúca zásielka alebo zásielka s podozrivým obsahom. Po otvorení môže podozrenie vyvolať sypká hmota, neznámy predmet alebo výhražný text.

Čo robiť po prevzatí podozrivej zásielky?

- podozrivú zásielku neotvárajte a netraste s ňou,
- zásielku uložte do igelitového alebo iného vhodného obalu,
- opustite miestnosť, umyte si ruky a udalosť nahláste na linku tiesňového volania 112, alebo na telefónne čísla 158 a 150.

Podrobnejšie informácie o uvedenej problematike môžete získať na viacerých informačných miestach:

1. Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici, Informačné centrum pre bakteriologické (biologické) a toxínové zbrane:

- stála informačná linka pre verejnosť, tel.č.: 048/41 42 230, 43 35 373,
- webová stránka pre verejnosť: <http://www.szubb.sk>

2. Úrad verejného zdravotníctva SR v Bratislave:

- stála informačná linka. tel. č.: 02/443 73 866,
- webová stránka: <http://www.szusr.sk>

3. Klinika pracovného lekárstva a toxikológie FNsP L. Dérera v Bratislave, Toxikologické informačné centrum:

- stála informačná linka, tel.č.: 02/547 741 66,
- webová stránka: <http://www.healthnet.sk>

4. Ministerstvo zdravotníctva SR:

- stála informačná linka tel.č.: 02/593 73 116,
- webová stránka: <http://www.health.gov.sk>

5. Úrad civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR:

- stála informačná linka, tel.č.: 02/534 135 55,
- webová stránka: <http://www.uco.sk>

6. Krajský úrad – odbor krízového riadenia

7. Obvodný úrad – odbor krízového riadenia.